

Warmtenet komt sociale huurders duur te staan

de Volkskrant

27 februari 2024 dinsdag

Copyright 2024 DPG Media B.V. All Rights Reserved

de Volkskrant

Section: Ten Eerste; Blz. 13, 14, 15

Length: 2106 words

Byline: CHARLOTTE HUISMAN

Highlight: Bij de overgang van gas naar een warmtenet mag de energierekening niet hoger uitpakken. Toch is dat wel gebeurd bij sociale huurders in Amsterdam en Rotterdam - en fors ook. 'Zo krijg je geen draagvlak voor de energietransitie.'

Body

Warmtenet

De honderd jaar oude rijtjeswoningen in de pittoreske Gentiaanbuurt zijn bij de grondige renovatie in de originele kleuren geschilderd. De voordeuren zijn weer stralend mosgroen. De huizen zijn ook volgens de laatste inzichten geïsoleerd. Daar waren de bewoners blij mee, toen ze de afgelopen maanden terugkeerden naar het volksbuurtje in Amsterdam-Noord. Maar hun energierekening stemt hen minder vrolijk.

Met de ingrijpende verbouwing is bij zo'n 260 boven- en benedenwoningen het gas afgesloten. De huizen worden nu verwarmd met een aansluiting op een warmtenet, waarbij verwarmd water door buizen naar de woningen stroomt. Vooraf had corporatie Ymere de bewoners beloofd dat daarmee de kosten niet zouden stijgen. Dat blijkt nu toch gebeurd. Bovendien heeft energiemeatschappij **Vattenfall** per 1 januari de vaste kosten - die losstaan van het energieverbruik - verhoogd tot 796 euro per jaar. Mede door die vaste kosten is de energierekening aanzienlijk hoger, ook afgezet tegen de gestegen gasprijs. 'Hier wonen mensen met lage inkomens, die kunnen dat niet betalen', zegt Lianne Verhaar (35). Met haar 4-jarige dochter Saniyya zit ze aan de keukentafel van haar vers gestucte bovenwoning. 'En dan kun je ook nog niet van energieaanbieder wisselen. Wij voelen ons voor de gek gehouden, gekocht.'

De Amsterdamse bewoners van sociale huurwoningen zijn niet de enigen die klagen over de gestegen energiekosten na aansluiting op een warmtenet. Ook in Rotterdam-IJsselmonde valt de rekening bij een groep sociale huurders hoger uit. Deze bewoners met relatief lage inkomens was eveneens verzekerd dat zij niet duurder uit zouden zijn met een warmtenet.

Warmtenet komt sociale huurders duur te staan

Dit probleem kan zich de komende jaren vaker voordoen en is een potentiële bom onder het draagvlak voor de energietransitie. In een grootschalige verduurzamingsoperatie is Nederland bezig de bestaande bebouwing van het gas af te halen, en voor veel huizen in met name de Randstad is aansluiting op een warmtenet de gemakkelijkste optie. Het water dat door de buizen stroomt, is deels verwarmd door fabrieken en afvalverwerkers - een goedkoop restproduct, zou je denken.

De warmtenetten worden aangelegd en geëxploiteerd door energiebedrijven zoals Eneco en **Vattenfall**. Waar bewoners met gasverwarming gemakkelijk kunnen overstappen, zitten afnemers van een warmtenet vast aan hun aanbieder. Die is namelijk eigenaar van de buizen naar hun woning. 'De energiebedrijven kunnen de hoofdprijs vragen en je komt niet van ze af', zegt Verhaar. 'Hoe kan de overheid een bedrijf zo'n positie geven?' Met enkele buurtgenoten heeft de alleenstaande moeder zich verdiept in de materie. In aanloop naar de renovatie viel het hun op dat de corporatie en de gemeente een duidelijke voorkeur hadden voor stadswarmte. Daarvan lag al een netwerk in de buurt en voor de relatief kleine huizen zou een warmtepomp te groot zijn. 'Het leek al vast te staan, ook al hadden wij toen al onze bedenkingen over de monopoliepositie van het energiebedrijf', zegt Verhaar. 'Ze hadden ons beloofd dat het niet duurder zou worden. Wij waren zo naïef dat te geloven.'

Toen Verhaar de gerenoveerde woning in de Gentiaanbuurt betrok, schrok ze. Voorheen, weliswaar met een vast contract afgesloten vóór de oorlog in Oekraïne, had ze een energierekening van nog geen 100 euro, nu ging die de 320 euro voorbij in een goed geïsoleerd huis. Na lang aandringen konden de bewoners hierover in november spreken met Ymere en **Vattenfall**. 'Dit is onbetaalbaar voor ons, zei ik, jullie moeten ons compenseren. Maar dat wilde **Vattenfall** niet.'

Dit jaar steeg de energierekening verder. Bij een warmtenet bestaat de rekening uit twee delen: de vaste kosten en het energieverbruik. Per 1 januari verhoogde **Vattenfall** die vaste kosten met eenderde, tot 796 euro per jaar. Dat werd ook corporatie Ymere, die jaarlijks 200 euro van die vaste kosten betaalt, te gortig. 'Sociale huurders die recentelijk zijn overgestapt op stadswarmte mogen niet de dupe worden van de sterk gestegen vastrechtstarieven', zegt directievoorzitter Erik Gerritsen in een opvallend pittige verklaring. Hij bezweert dat er een oplossing komt. 'De extra prijsverhoging komt niet op het bordje van sociale huurders.'

Gerritsen zegt dat de Amsterdamse corporaties en de gemeente 'op z'n zachtst gezegd verbaasd zijn over de gang van zaken'. 'Dit was niet wat we met elkaar hadden afgesproken. Ik begrijp dat bewoners boos zijn. Ik zou dat ook zijn als je iets anders was beloofd.' De gemeente, de corporatie en **Vattenfall** zijn hierover met elkaar in gesprek.

Vattenfall zegt dat het de kosten wel moest verhogen, 'door de gestegen kosten voor materiaal, inhuur en personeel'. Het bedrijf bezweert dat het geen buitensporig hoge winsten maakt met het warmtenet. 'Dan zou de toezichthouder wel ingrijpen.' Volgens de huidige warmtewet is de maximale prijs voor energie van het warmtenet gekoppeld aan de gasprijs. Je zou kunnen denken dat de energie van het Amsterdamse warmtenet aanzienlijk goedkoper is, omdat die voornamelijk van de afvalverbranding komt. Maar ook hiervoor moet worden betaald, beklemtoont een woordvoerder van **Vattenfall**.

Hoe die prijs zich verhoudt tot de gasprijs, wil hij 'om bedrijfseconomische redenen' niet vertellen. Het kost volgens hem bovendien veel geld om warmtecentrales te bouwen en de energie naar de huizen te transporteren. De buizen moeten onderhouden worden en er is een back-upsysteem opgetuigd voor piekuren. Het bedrijf wil geen inzicht geven in die kosten.

Namens de overheid houdt de Autoriteit Consument en Markt (ACM) toezicht op de energiebedrijven en de maximale prijzen voor warmtenetten. Om consumenten te beschermen die niet kunnen overstappen, geldt het

Warmtenet komt sociale huurders duur te staan

zogenoemde niet-meer-dan-andersprincipe: consumenten betalen gemiddeld niet meer dan als hun huis op gas zou worden verwarmd.

Ook stelt de toezichthouder een maximum voor de vaste kosten, eveneens wettelijk gebaseerd op de kosten voor centrale verwarming. Dat is jaarlijks 796 euro, legt de ACM-woordvoerder uit - het bedrag dat **Vattenfall** in Amsterdam in rekening brengt. Voor een volledig onderhoudscontract voor een cv-ketel en de jaarlijkse afschrijving ervan zouden gebruikers volgens de ACM jaarlijks 618 euro kwijt zijn, de rest is voor de warmteleveringsset en het meten van de gebruikte warmte. Dat is een veel hoger bedrag dan bewoners gemiddeld jaarlijks betalen voor hun cv, zeggen deskundigen. Bovendien betaalt bij sociale huur de corporatie deze vaste kosten grotendeels en worden ze verrekend in de huurprijs.

In de wet is eveneens vastgelegd dat de ACM de maximale prijs voor warmte berekent op basis van de prijs van een jaarcontract voor aardgas dat ingaat op 1 januari. Vorig jaar viel die meting op een piekmoment. 'Die koppeling pakt nu ongelukkig uit, maar wij zijn gebonden aan de wet', zegt de ACM-woordvoerder. 'Wij pleiten er al enige jaren voor de tarieven vast te stellen op basis van de werkelijk gemaakte kosten.' Hij verzekert dat de toezichthouder goed oplet of de energiebedrijven geen misbruik van hun alleenrecht maken. 'We houden hun rendementen goed in de gaten.'

Volgens hoogleraar energietechnologie David Smeulders van de Technische Universiteit Eindhoven stelt de toezichthouder zich veel te volgzzaam op. 'De ACM moet zijn tanden laten zien en diepgravender onderzoek doen naar hoe de kosten van stadswarmte zijn opgebouwd', vindt Smeulders. 'Nu kunnen energiebedrijven de grenzen opzoeken.'

Daarom zegt Smeulders te begrijpen 'dat mensen zich bedonderd voelen door de overheid als die energiebedrijven toestaat consumenten hoge prijzen te laten betalen voor restwarmte'. 'Het gevolg is bovendien dat veel bewoners van wijken die van het gas af moeten, zich zullen verzetten tegen aansluiting op een warmtenet.'

Ook de Rijksoverheid ziet de afhankelijkheid van consumenten van één energiebedrijf bij warmtenetten als een probleem - zeker nu door de energietransitie veel meer huishoudens van collectieve warmtesystemen afhankelijk gaan worden dan de huidige half miljoen. Er moeten de komende jaren honderdduizenden aansluitingen bij komen, oplopend tot, volgens het Rijk, mogelijk 2,6 miljoen in 2050. Daarom is er een wet Collectieve Warmte in de maak. De bedoeling is dat in de toekomst gemeenten of provincies voor meer dan de helft eigenaar zijn van de warmtenetten. Dan wordt de maximale prijs niet langer gekoppeld aan de gasprijs, maar vastgesteld op basis van de 'werkelijke kosten'. Maar de wet is nog niet aangenomen. Volgens een woordvoerder van energiminister Rob Jetten is het te ingewikkeld om vóór de invoering van die wet een ander systeem te introduceren om de prijs te berekenen.

Het huidige controlesysteem functioneert niet goed, vindt Annelies Huygen, hoogleraar ordening van de energiemarkten aan de Universiteit Utrecht en onderzoeker bij onderzoeksinstituut TNO. Volgens haar kan de ACM nu onvoldoende toezicht houden omdat de energiebedrijven niet wettelijk verplicht zijn om transparant te zijn over kosten en tarieven.

Huygen wijst op een recent vergelijkend TNO-onderzoek naar prijzen van warmtenetten in West-Europa. Daaruit blijkt dat die in Nederland aanzienlijk hoger zijn dan in Duitsland of Denemarken - met als kanttekening dat daar veel meer aansluitingen zijn. 'Ook daar hebben aanbieders het alleenrecht, maar de warmtenetten zijn er vaker in handen van gemeenten of corporaties van burgers', zegt Huygen. 'En zijn marktpartijen eigenaar, dan is transparantie verplicht en volgt er grondig onderzoek. In andere landen zijn er bovendien veel meer eigenaren van warmtenetten, zodat onderlinge vergelijking mogelijk is.'

Warmtenet komt sociale huurders duur te staan

In de huidige situatie krijgen de Nederlandse energiebedrijven volgens Huygen weinig prikkels om de tarieven laag te houden. Bovendien worden ze zo te weinig gestimuleerd om hun technieken te vernieuwen. 'Er is een ontwikkeling naar collectieve warmtesystemen van steeds lagere temperaturen, die goedkoper en duurzamer zijn.'

Als stadswarmte zo slecht uitpakt voor huurders, krijg je geen draagvlak voor de energietransitie, ziet ook de Woonbond. Woordvoerder Bastiaan van Perlo vindt dat de aanlegkosten van het net niet op de sociale huurders mogen worden verhaald. 'De corporaties zouden het vastrecht grotendeels moeten betalen, net zoals ze ook de cv-ketels in bezit hebben.'

In vier portiekflats rond de Heindijk in Rotterdam-IJsselmonde volgen ze de Amsterdamse kwestie op de voet. Ruim een jaar geleden stapten de bewoners over op een warmtenet. Ook hier beloofde de woningcorporatie dat hun energiekosten niet zouden stijgen. Nu voelen veel bewoners zich overvallen door hoge naheffingen.

'Hoe kan ik ruim 700 euro bijbetalen?', vraagt bewoner Ellen Abbenhuis (62) zich af - ze heeft een arbeidsongeschiktheidsuitkering vanwege haar reuma en haar man is met pensioen. Aan hun energieverbruik kan het niet liggen, bezweert Abbenhuis. Bijna elke avond kruipt zij tegen achten met haar echtgenoot onder de dekens en gaat de verwarming uit: vanuit hun warme bed kijken ze tv. Ook van veel van haar burens hoort ze dat ze hun verwarming zo min mogelijk aan hebben staan. 'Hier wonen veel mensen met schulden en bewindvoerders, die komen nog verder in de problemen.'

De Rotterdamse portiekflats hebben zogenoemde blokverwarming, waarbij de corporatie Woonbron de energie van het warmtenet afneemt van Vattenfall en de bewoners de rekening ervan presenteert. Het stoort de bewoners dat ze zo geen inzicht krijgen in hun eigen energieverbruik en de opbouw van de rekening.

'We vinden het vervelend dat bewoners een hoge afrekening van hun stookkosten hebben ontvangen', zegt een woordvoerder van Woonbron. Dat de rekening 50 procent hoger uitvalt, komt volgens haar vooral door de gestegen gasprijs. Ook deze corporatie is in gesprek met Vattenfall. Vooraf was de bewoners immers beloofd dat de kosten niet zouden stijgen met de overgang op een warmtenet.

Net als Amsterdam zit Rotterdam in zijn maag met de onrust over de prijs van stadsverwarming. Met de twee andere grote steden Den Haag en Utrecht en veertig middelgrote gemeenten hebben ze minister Jetten verzocht de tarieven van het warmtenet zo snel mogelijk te koppelen aan de werkelijk gemaakte kosten in plaats van aan de gasprijs. Daarvoor is het wachten op de nieuwe warmtewet.

Ook bewoner Abbenhuis heeft Jetten een brief gestuurd. 'Hoe kan hij juist een arme wijk als deze zo laten bloeden, vraag ik hem. Maar ik heb nog geen antwoord gehad.'

De toezichthouder moet zijn tanden laten zien. Nu kunnen energiebedrijven de grenzen opzoeken

Hier wonen veel mensen met schulden en bewindvoerders, die komen nog verder in de problemen

Bekijk de oorspronkelijke pagina: [pagina 13](#), [pagina 14](#), [pagina 15](#)

Graphic

Ellen Abbenhuis in Rotterdam-IJsselmonde kreeg een naheffing na aansluiting op het warmtenet. 'Hoe kan ik ruim 700 euro bijbetalen?'

Warmtenet komt sociale huurders duur te staan

Ellen Abbenhuis woont in een portiekflat in Rotterdam-IJsselmonde die blokverwarming kreeg. Veel bewoners voelen zich overvallen door hoge naheffingen.

Na een renovatie kregen woningen in de Gentiaanbuurt in Amsterdam- Noord stadswarmte. 'Ze hadden ons beloofd dat het niet duurder zou worden. Wij waren zo naïef dat te geloven.'

Ellen Abbenhuis kruipt bijna elke avond tegen achten met haar echtgenoot onder de dekens en zet dan de verwarming uit. Dus aan het verbruik kan het niet liggen, zegt ze.

Load-Date: February 26, 2024

End of Document